

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Vtrum Summus Pontifex, vel alius Praelatus possit dispensare, vel
abrogare hanc legem de soluenda decima, vel tibi applicare. punct. 3

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

vti absque alio ita in presentia efficacius procedit, cum non in totam collectionem, sed in decimam partem, & non determinatam, sed confusam ius habeat Ecclesia.

4 Dico Secundo, Ecclesia habet ius in illa decima parte fructuum eodem modo ac usufructuarius, cui legato relicta est pars decima fructuum alicuius hereditatis, sic Suar. 1. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 36. num. 8. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 39. dub. 3. num. 15. consentit Fagundez dicitur. cap. 6. num. 4. Hoc autem dominium vocatur vtile, & ius in re, & non tantum ad rem; si quidem non potest in praeiudicium usufructuarij dominus fundi fructus alienare, ipsaque usufructuarius recuperare potest ubi conque venerit; sed Ecclesia potest recuperare fructus sibi debitos, etiam si non sint in potestate parochiani, sed in potestate alterius, qui bona fide eos possidet; vel per donationem, vel per emptionem; quia vt habetur in cap. tua nobis. Et cap. postorialis. de Decimis, fructus alienari non possunt, nisi cum onere decimarum. Idem habetur in cap. cum non sit, eodem tit. Et rationem reddit Pontifex, quoniam res cum onere suo transit. Ergo signum est Ecclesiam verum illorum dominium habere; sicut habet usufructuarius usufructus sibi legati. Vnde decimam non debent eodem modo, ac alia tributa, in quorum recuperationem solum datur actio personalis aduersus debitorem, neque tributa alienata transunt cum onere, & obligatione soluendi ea principi. Secus vero est in presentia, vt constat ex supradictis capitulis allatis, & ex exemplis subiiciendis, & ex communi sententia.

5 Ex his inferitur parochianum habere dominium proprium directum omnium fructuum, & ratione huius domini posse rei vindicationem eos comparare a quolibet possidente iniuste, Ecclesiam vero solum habere ius vtile circa decimam partem; eamque posse rei vindicatione comparere; quae duo dominia, & actiones, & distinctae sunt, & bene compari possunt, vt constat ex s. si quis in aliena verbo vtilis actio. insit. de Reum diuis. Iniquus vero possessor debet parochiano Domino omnium fructuum fructus restituere in integrum: quia suat eius praecipue, & principaliter, neque potest decimam trahere, & Ecclesiam restituere, nisi cum constaret dominium negligentem esse. Nam si parochus non potest propria auctoritate fructus vindicare, multo minus poterit alius ex bonis alterius rapere, ita Suar. supra. n. 11.

6 Iniquo autem raptoe non restituente fructus, an teneatur parochianus restituere, dissoluenda est quaestio iuxta ea quae diximus in materia de restit. si enim fuit in mora soluendi fructus; et quod tempore determinato non soluerit, ratione iniustitiae acceptio tenetur restituere. Et est omnium. Si vero non fuit in mora exiit eum Fagund. num. 9. ab obligatione restituendi, & affirmat Ecclesiam decimam perire. M. hi tamen probabilis est teneri restituere; quia illa decima non erat Ecclesiae proprie, & perfecte, quouique separata esset a cumulo, & Ecclesiae aliquo modo tradita, atque adeo, Ecclesiae non perit, sed domino, & consequenter tenetur parochianus non ratione rei acceptae quam habet, neque ratione iniustitiae acceptiois, sed ratione debiti contracti ex collectione fructuum reddere Ecclesiae illam decimam, quae non est proprie restituita; quia non prouenit ex iniusta acceptioe, neque ex re accepta, sed ex debito, vt contingit in mutuo, & in debito uectigialium, in quibus non dependit obligatio reddendi mutuum, vel uectigialia ex eo quod merces mihi mutuae, vel pretium, ex quo uectigial debeatur locare amittatur.

7 Secundo, inferitur ementem fructus indecimos bona fide, cum primam ei constet esse indecimos, teneri reddere Ecclesiae; posse tamen agere aduersus venditorem de pretio dato. Ita D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 4. Syluest. verbo decima, num. 12. & Suar. supra. cap. 36. num. 13. Lessius cap. 39. dub. 3. num. 13. Fagund. de quinto Ecclesia praecipue, cap. 6. num. 5. Ratio est, quia fructus indecimi cum illo onere transunt, & non sunt possidentis quoad dominium vtile, sed Ecclesiae, vt colligitur ex cap. per sonales, de Decimis, ibi, fructus autem ipsos alienari non credimus, nisi cum onere decimarum. Emptor autem aduersus venditorem agere potest de pretio dato; tum ob fraudem; tum quia debet emptor illum seruare indemnem.

8 Tertio, inferitur Ecclesiam ius habere aduersus debitorem ratione debiti decimandi, quod ex collectione fructuum contraxit, & ratione damni illi, talem, quod etiam si vendidisset fructus explicans non esse decimos, & emptor sub se onus illud sumere, etiam tunc posset Ecclesia aduersus venditorem agere, & ad soluendam decimam compellere; quia sine eius consensu fructus alienauit, & alteri obligationem soluendi imposuit. Ita Suar. & Lessius supra. Aduersus item emptorem posset agere, tum ob iniquam acceptioem, tum ob rem acceptam, quae Ecclesiae est in decima parte; & tradit alijs relatis Bonac. disp. 11. de praecip. Ecclesiae. quaest. 5. p. 3. num. 10. Quod maxime debent notare filij, famuli, & alij, qui fructus indecimos faciunt: tenentur namque & domino, & Ecclesiae restituere, Lessius, & Fagund. supra.

9 Quarto, inferitur impedimentum a venatione, pifcatione aut segetes aliorum iniuste comburentem, aut damnicantem non teneri Ecclesiam restituere decimam partem illarum; tamen si

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars 11.

contrarium censet Fagund. dicitur. cap. 6. num. 8. sine. Quia Ecclesiae solum debentur decimae de fructibus collectis, & perceptis, non de colligendis: ita expressit Mol. tract. 2. de iustit. disput. 4. §. addit. Couar. & Lessius lib. 2. cap. 39. dub. 3. num. 15. cap. cum homines, de Decimis. Vnde qui negligens est in metendis segetibus, vel fructibus ex arboribus colligendis; aut nolit eos colligere, & cuius incuria agni recenent nati, antequam soleant Ecclesiae decimari moriuntur, non tenetur Ecclesiae aliquid tribuere, & restituere; quia non tenetur ratione rei acceptae, quae nulla est, nec ratione in iniustitiae acceptiois; cum non commiserit iniustitiam in tali iniuria aduersus Ecclesiam; siquidem Ecclesiae non debebat decimam, quouique colligeret fructus; aut animalia progredierentur in dies, nec ratione debiti contracti; quia nunquam debitum contraxit, ita expressit Franc. Suarez lib. 1. cap. 36. num. 21. Potest tamen Ecclesia parochianum compellere, vt fructus debito tempore colligat, agrumque administrare per se, vel colonos, vt possit cum integritate decimas perfoluere; quod si ipse noluerit, potest de facto ipsa Ecclesia colonum constituere, ita ex P. normit. Suar. supra.

10 Quinto, inferitur nimis probabile esse duplex peccatum committere, qui decimam non soluit, vel vnum peccatum duplici circumstantia, alterum contra iustitiam, quia de iniustitia debitorum habet ius Ecclesia ad decimam exigendam; alterum contra religionem; quatenus in recognitionem supremi dominij, & excellentiae imperat Ecclesia fidelibus decimarum solutionem, vt habetur, cap. tua nobis. Et cap. cum non sit in homine, de Decimis: ita colligitur ex Lessio cap. 39. dub. 1. num. 8. quatenus affirmat solutionem decimarum actum esse religionis, & iustitiae. Ergo e contra non solutio contra virtutem religionis, & iustitiae erit.

PUNCTVM III.

Vtrum Summus Pontifex, vel alius Praelatus, possit dispensare, vel abrogare hanc legem de soluenda decima, vel sibi applicare?

- 1 Nullus à Pontifice abrogare legem decimarum potest.
- 2 Pontifex optime potest quemlibet à soluenda decima eximere.
- 3 Si absque causa faciat, esto illicite fiat, factum tenet.
- 4 Semper presumi debet causam adesse, et in applicatione facta Ecclesiasticis personis certum est.
- 5 Decimas vni Ecclesia applicatas potest Pontifex alteri applicare.

1 Certum est in decimis, quae iure Pontificio sunt constitutae non posse inferiores Praelatos dispensare aliquemque à soluendis decimis eximere, aut alteri ab eo cui de iure communi debentur applicare; quia id cederet in prauiudicium tertij, scilicet parochi, & Ecclesiae. At iure communi ius decimarum ita-bilitate est. Ergo in eo Praelati inferiores dispensare non possunt, sic Suar. & Rebuff. statim referendi. Fagund. 2. de quinto Eccles. praecipue, lib. 2. cap. 4. num. 6. sine. & tradit glossa, cap. Eccles. 16. quaest. 1. In Concilio vero Trident. reperitur saepe posse Episcopos tanquam legatos Sedis Apostolicae decimas vni, vel alteri loco applicare, vniue beneficia, vel vniua dissoluere pio numerositate populi, & nouos clericos assignare, quibus decimae dentur pro qualitate sui ministerij, quod constat, ex cap. 5. 6. 7. Et 8. sess. de reformat. Et sess. 21. cap. 5. Et 35. Et 7. Sed haec non est dispensatio, neque reuocatio iuris communis, sed debita administratio decimarum; siquidem haec ratione non grauantur magis populi, quim de iure communi deberent, neque alijs quam ministerio officio altaris deseruientibus decimae applicantur. Et praeterea, quia haec omnia faciunt, vt legati Sedis Apostolicae: ita enim saepe loquitur Concilium, vt optime notauit cum Rebuff. quaest. 5. de Decimis. num. 32. Suar. lib. 1. cap. 15. in fine.

2 Pontifex ergo optime potest absoluta sua potestate quemlibet à soluenda decima eximere, imò totas decimas sibi applicare, & ministris Ecclesiae debitam tantummodo sustentationem tribuere. Ratio est; quia in hac parte iuri diuino non derogat, cum solum ex illo sustentatio ministrorum debita sit: solumque ius Ecclesiasticum, seu constitutionem à se hanc abrogat. Hanc autem abrogare optime potest, cum tota eius vis à sua voluntate pendeat: quae voluntate cessante vis legis euanciscit: & in hac conclusione conueniunt omnes Doctores Theologi, qui affirmant iure tantum Ecclesiastico decimas soluendas esse, & expressit tenet Ioan. Azor. lib. 7. cap. 37. q. 6. s. hu. positus. Lessius lib. 2. e. 39. dub. 5. Fatetur autem Suar. Et optime lib. 1. cap. 14. num. 10. credibile esse Spiritum sanctum non permissum hac absoluta potestate vti, vt decimas ex 100 abroget, quia cederet in magnum status Ecclesiastici prauiudicium, sicut neque caeremonias Ecclesiasticas, & ritus commune Ecclesiae. Neque obstat iure diuino offerendam esse à fidelibus decimam in recognitionem diuinae excellentiae, & supremi dominij, quia iure diuino non est quod decimas offeratur, sed pars aliqua etià minima. Vnde qualibet oblatione huic iuri fiet satis. Adde oblatione sacrificij

crificij missæ videtur esse satisfactum hoc ius, cum ibi illud tantum sacrificium offeratur in recognitionem diuinæ excellentiæ, & supremi domini.

3. Difficultas est, an remissio, & dispensatio facta alicui de decimis non soluendis absque causa valida sit, & licita? Esse quidem validam ferè nulli potest esse dubium ratione supr. dicta; quia tota obligatio soluendi hanc quotam prouenit à lege, & voluntate Pontificis, qua cessante cessat obligatio, licet tamen fieri non potest secundum probabiliorum sententiam, quomodo probat Sanch. lib. 8. de matr. disp. 18. num. 3. & nos diximus, tract. de legib. disp. ult. de dispensatione. Ratio est, quia sine causa à lege communi, & à regula omnibus præscripta aliquem eximere est abuti potestate. Non tamen censendum est, esse peccatum mortale, nisi graue scandalum, aut damnatum notabi e aliis proueniret, quale esset, si nimis grauarentur in decimis. Unde si ob exemptionem alicuius non grauantur alij, neque graue scandalum sequitur, non erit peccatum graue. Et confirmo; sicut potest Pontifex partem decimarum alicuius Ecclesiæ, alteri iure Ecclesiastico, siue laico applicare; potiori ratione poterit eum à tributo decimarum liberare.

4. Duo tamen aduerto, 1. nunquam esse presumendum principem absque causa legitima moueri in dispensatione legis, præcipue, quando motu proprio ad dispensandum mouetur. Nam si ad instantiam partis dispenseretur, non præsumitur, etiam foro externo, nisi probetur; bene tamen & semper in interiori, vt tradit Suar. s. de censur. disp. 41. sect. 3. sine, & multis relictis Sanch. lib. 8. disp. 17. n. 14. & nos loco allegato diximus. 2. Aduerto exemptionem decimarum factam personæ Ecclesiasticæ, seu religiosæ semper fieri cum causa, quia illa exemptio est quasi applicatio debita sustentationis; eo quod sint ministri Ecclesiæ ad communem utilitatem ordinati.

5. Pontifex autem potest fructus, & decimas vni Ecclesiæ applicatas alteri applicare, prout sibi magis visum fuerit; quia semper fuerunt applicati dependenter à voluntate Pontificis. Ex quo fit Ecclesiæ parochiales allegare non posse iniuriam sibi factam fuisse exemptione à decimis, qua sanctissima religio societatis gaudebat priuilegiis à Paulo III. Pio VI. & Greg. XIII. concessis. Tum quia erant concessa motu proprio, & ex certa scientia, & de plenitudine potestatis. Tum quia religio societatis de Ecclesiâ bene merita ob continuum, & infatigabilem laborem, quem præstat in proximorum salutem, ministratio Sacramentorum, concionibus, consiliis, libris, aliisque functionibus gratis, & absque villo stipendio exercitiis.

P V N C T U M I V.

Vtrum consuetudo liberare possit aliquem à debito decimarum.

1. Quomodo consuetudo introduci possit, & quæ sint eius conditiones.
2. Quid dicendum de tempore requisito.
3. A debito decimarum eximi potest Republica, & persone particulares ex vi consuetudinis, dummodo ministris Ecclesiæ debita sustentatio tribuatur.
4. Proponitur triplex obiectio.
5. Fit illis satis.
6. Quod tempus requiratur ad hanc consuetudinem, seu præscriptionem inducendam.
7. Nunquam potest consuetudo ita vigere, quin Pontifex possit illam abrogare.

1. Consuetudo ergo, quæ à lege liberare potest, vel nouam introducere, est vsus communis, seu à communitate factus, & prolongatus eo tempore, quo iura, & leges ad stabilendam consuetudinem requirunt. Vti constat ex cap. fin. de consuetud. & ibi Doctores communiter, præcipue Panormit. n. 11. Ex quo fit consuetudinem debere à communitate prouenire; cum enim habeat vim legis, seu vim abrogandi legem, vel ab illa liberandi, nullomodo potest introduci particulari persona; alias quilibet haberet potestatem dispensandi in lege Superioris, & denuò aliam introducendi. Conditiones requiritæ ad consuetudinem, & præscriptionem variæ sunt, vt constat ex iis, quæ latè diximus, tract. de legib. disp. 3. has tamen breuiter accipe ex cap. fin. de consuetud. vbi ad legem abrogandam, vel constituendam affirmatur sufficere consuetudinem, quæ rationi consona esse videatur, etiam si ignorante principe introducta sit. Illa verò dicitur rationi consona, quæ iuri diuino, vel naturali non aduersatur, teste Nauar. lib. 3. consil. tit. de consil. in priori edic. conf. 7. n. 3. in posteriori conf. 3. n. 3. vel ea dicitur consuetudo legitima, de qua fieri poterat lex, vel dari priuilegium non obstante priori lege, vt tradit Sorus lib. 1. de iustis q. 7. ar. 2. §. quod vero longum. Et ratio est; quia consuetudo legis vim habet, atque adeo etiam honestatem habere debet, quam habet lex, atque hunc dicendi modum approbat. Sanch. cum alijs Doctores lib. 7. de impedim. matrim. disp. 4. n. 14. in med. Et si dubium fuerit, siue legitima, & rationalis consuetudo, vel non? presumere

debet posteri; qui eam non introduxerunt esse honestam, vt ex alijs affirmat Sanch. supra. Neque obstat cap. fin. de consuetud. ibi nisi fuerit rationalis & cap. 1. de eo qui mittit. in poss. ibi si laudabilem esse conserit, loquuntur enim textus de introductibus consuetudinibus, non de sequentibus consuetudinibus introductam: primis enim debet consistere, vt exculerentur à peccato rationalibus esse: præsumitur enim irrationabilis in dubio, præcipue si à lege sit reprobata. Scientia verò principis non requiritur ad stabilendam consuetudinem, vt ex dicto cap. fin. de consuetud. inferitur: ibi enim Pontifex tradit consuetudinem stabilitam habere rationem legis, neque petit scientiam particularem in principe. Ergo ex tacito suo contentu vires habet: nam aliunde præcipue contra legem Pontificis non potest vires habere: censetur enim princeps quotiescunque fuerit consuetudo stabilita aduersus suas leges, etiam eo ignorante leges reuocare, & abrogare, ne lites sint, & scandalum generetur. Quod si in aliqua lege stabilita, ne consuetudo contra illam vllis vnquam temporibus sit valitura, id debet intelligi rebus omnino immutatis, quibus cum visa est consuetudo irrationabilis. Verum si denuò alia circumstantiæ oriantur, ex quibus consuetudo rationalis iudicari possit, vim habebit legem abrogandi, & nouam statuendi; nouæ causa superueniat, aut antiqua non sit satis cognita, vt probat expressè textus in l. si homin. 30. ff. mandati. Vbi dicitur procuratorem generalem specialiter à Domino profusum reuocare non posse, nisi iustam causam habuerit, veluti si postea emerit cum falsas rationes concessisse, & ita cum communi sententia tradit Couarru. lib. 3. var. cap. 13. n. 4. Lessius de iust. lib. 2. cap. 6. dub. 1. q. n. 48. Sanch. multis relictis lib. 7. de matr. disp. 4. n. 14. ferè in prime. Ratioque est manifesta, quia idèo reprobatur lex futuram consuetudinem, quia existimatur futuram esse iniquam: at noua causa superueniens, vel præterita non visa potens est iniquitatem tollere, & de facto principem mouere ad nouam legem statuendam, vt in impedimentis de matrimonio, & in contractibus humanis pro varietate temporum sunt sanctæ, ergo. Adde nullam legem stabiliri, quin existimet princeps, quando illam constituit consuetudinem nisi contrariam eo tempore vigentem non esse rationabilem, & nihilominus si de facto consuetudo postea stabilita, in omni sententia legem principis abrogat. Ergo etiam in lege derogatur consuetudini futuræ, poterit nihilominus præualere.

2. De tempore requisito ad legitimam consuetudinem stabilendam aduersus legem sententia est communis doctorum decem annos requiri, vt lex ciuiliis abrogetur; quia ad introducendam, consuetudinem ius ciuile longum tempus requirit. Cod. que sit longa consuetudo. Decem autem anni videntur esse longum tempus, leg. 1. 2. & 3. Cod. de prescrip. long. temp. Vt verò lex Ecclesiastica abrogetur 40. communiter requirunt Doctores; quia non præscribitur aduersus Ecclesiam, nisi tempore 40. annorum, & consuetudo est quædam præscriptio: ita Panormit. cap. vltim. de consuetud. num. 11. Mol. tract. 2. de iust. disp. 77. Nauar. lib. 1. consil. tit. de consuetud.

Verum in hac re subdistingendum censeo cum Lessio. lib. 1. cap. 6. dub. 14. Aut consuetudo viget scientie principis, & non contradicente, aut illam ignorante? Si viget scientie principis, non requirit longum tempus, sufficiens enim si bis, aut ter contra legem actum fuerit, ipsæque princeps non resistat, cum factis possit. Quia binus actus ad inducendam consuetudinem sufficit, vt testatur Rochus tract. de consuetud. §. glossa finalis in 7. requisito. Azor. e. 1. in iust. lib. 5. cap. 19. q. 15. colligiturque ex leg. nem. 3. cod. de Episc. audientia sine, & ex alia parte huic consuetudini princeps non se opponit. Ergo illam approbare censetur; atque adeo ex consensu tacito principis legem abrogat. Quod si ignorante principe consuetudo stabilietur, tunc probable est censendum decem annos sufficere non solum ad legem ciuilem, sed etiam canonicam abolendam, ita Lessius lib. 2. de iust. dub. 4. circa finem cap. 6. Suar. tract. 2. de relig. lib. 1. cap. 22. num. 6. circa finem. Ratio est, quia ad consuetudinem derogantem legem canonicam nullum tempus in iure canonico est signatum. Censendum ergo esse probabiliter ex iure ciuili esse sumendum. Et confirmo: decem anni sufficientes iudicantur, vt princeps secularis tacite consentire censetur in consuetudine aduersus legem laicam. Cur ergo non censetur Pontifex toto eo tempore consentire, præcipue cum ad ipsum pertineat specialius de subditis curare, & modum eorum procedendi prospicere? Neque obstat consuetudinem actibus legi contrariis inducendam esse ac proinde mala fide. Id enim necessarium requiritur in omni consuetudine derogante legem, quæ motibus vtriusque sit excepta, nam quotiesque consuetudo introducta sit, non possunt introductæ nisi ex ignorantia excusari, quod aduersus illam procedant. Verum si aduersus legem efficiant, princeps denuò non contradicente, sufficiens illi actus mali, & prohibiti consuetudinem introducere, vt cum Caiet. 1. 2. q. 97. art. 3. affirmat. Sanch. supra. l. 7. disp. 4. n. 14. post medium, additque neminem in hac parte contradicere.

3. Ex his omnibus inferitur ad propositam questionem responsio, posse communitatem aliquam, & ratione illius particulares personas eximia debito soluendi decimas vi consuetudinis, dummodo ministris Ecclesiæ sufficiens sustentatio tribuatur. Ratio